

**Otillgängliga kvinnojourer
- sant eller falskt?**

Ett stort tack till kvinnojourerna.
Utan er medverkan och generositet hade inte
inventeringen varit möjlig att genomföra.

Utgiven: september 2008, omarbetad/förkortad november 2012
Rapporten har tagits fram med medel från
Allmänna Arvsfonden

Text: Ewa Fransson, Denise Cresso och Kerstin Kristensen
Omarbetning: Mia Ytterstad och Denise Cresso
Copyright: Författarna och Bräcke Diakoni

Rapporten kan laddas ner från www.dubbeltutsatt.se.

Otillgängliga kvinnojourer - sant eller falskt?

INNEHÅLL

FÖRORD	7
INLEDNING.....	9
BAKGRUND.....	11
MÅLGRUPP.....	12
DEFINITIONER OCH BEGREPP	12
SYFTE	14
RESULTAT	15
RIKTLINJER FÖR TILLGÄNGLIGHET	22
Del 1. Riktlinjer för att göra informationen tillgänglig.....	23
Del 2. Riktlinjer för tillgänglig kommunikation	24
Del 3. Riktlinjer för att besöka resp. bo på kvinnojouren.....	25
Del 4. Riktlinjer för bemötande/erfarenheter/ kunskap	27
TILLGÄNGLIGHETSINVENTERING.....	28
ENKELT AVHJÄLPTA HINDER.....	29
PRAKTISKA TIPS.....	32
REFERENSLISTA	34

FÖRORD

Att leva med en funktionsnedsättning är en naturlig variation i människors levnadsvillkor, vilket gör att alla verksamheter bör planera och verka utifrån människors varierade förutsättningar.

I Västra Götaland finns omkring 125 000 kvinnor som lever med en eller flera varaktiga funktionsnedsättningar. Hur många av dessa som blir utsatta för våld går inte att säga. Flera undersökningar visar att kvinnor med funktionsnedsättning i lika hög grad eller i något högre grad är utsatta för våld jämfört med kvinnor generellt. Ändå är kunskapen om våld mot kvinnor fortfarande, år 2008, skild från kunskapen om livsvillkoren för kvinnor med funktionsnedsättning.

Utvecklingscentrum Dubbelt Utsatt, ett projekt inom Bräcke Diakoni, har i uppdrag att synliggöra att kvinnor med funktionsnedsättning ingår i gruppen våldsutsatta kvinnor och verka för att kvinnor med funktionsnedsättning som utsätts för våld får det stöd som de behöver och har rätt till.

Denna rapport är viktig på många sätt, dels för att den avlivar myten att kvinnor med funktionsnedsättning inte bor/kan bo på en kvinnojour, dels för att den ger ett underlag till att informera om var en våldsutsatt kvinna med funktionsnedsättning, utifrån sina specifika behov av tillgänglighet, kan hitta ett skyddat boende i Västra Götalands län.

Vår förhoppning är att inventeringens förfaringssätt, genom personliga besök, har väckt intresse och engagemang för frågan. Rapporten har tagits fram av Ewa Fransson, Denise Cresso och Kerstin Kristensen, Utvecklingscentrum Dubbelt Utsatt.

I rapporten finns även de riktlinjer som använts i inventeringen.

Riktlinjerna med tillhörande inventeringsmall är framtagna av Utvecklingscentrum Dubbelt Utsatt, Bräcke Diakoni och är tänkta som ett verktyg för att öka tillgängligheten i skyddade boenden för våldsutsatta kvinnor.

Syftet är att en funktionsnedsättning inte ska utgöra ett hinder för att få stöd i form av rådgivning och möjlighet till skyddat boende.

När en kvinna med funktionsnedsättning blir utsatt för våld bör det för henne, liksom andra kvinnor i samma situation, finnas ett skyddat boende att fly till. Det är därför avgörande att skyddade boenden är tillgängliga för alla kvinnor.

Göteborg september 2008/ november 2012

Kerstin Kristensen
Projektledare

INLEDNING

När en kvinna blir utsatt för våld är hon ofta i behov av ett skyddat boende och då är kvinnojouren ett alternativ som kvinnan erbjuds av samhället. När en kvinna med funktionsnedsättning blir utsatt för våld är kvinnojouren inte ett lika självklart alternativ.

Sedan 1990 har andelen anmälningar av våld mot kvinnor ökat. Hur stor andel av våldet som riktas mot kvinnor med funktionsnedsättning går inte att säga, eftersom polismyndigheten inte särredovisar den typen av uppgifter.

I den nationella handlingsplanen, som kom november 2007, omnämns kvinnor med funktionsnedsättning som en särskilt utsatt grupp. Regeringen ser allvarligt på att omgivningen fokuserar mer på deras funktionsnedsättning än på att de blivit utsatta för våld, och anser att arbetet med att bekämpa våld mot kvinnor med psykiska och fysiska funktionsnedsättningar behöver utvecklas. I handlingsplanen slås fast att de ideella kvinnojourerna utgör ett ovärderligt komplement till det arbete med våldsutsatta kvinnor som sker inom kommunerna

Integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni gick tillsammans med Carina Olsson och Gunilla Westny, ordförande i SKR resp. ROKS, ut med en gemensam artikel i Göteborgs-Posten den 27 juni 2008 angående kvinnojourernas viktiga arbete. I artikeln kritiseras kommuner som inte tar sitt ansvar för kvinnor och barn som är utsatta för våld. Tyvärr tar man inte upp frågan om tillgängligheten på kvinnojourer, varken i den nationella handlingsplanen eller i artikeln ovan.

I februari 2008 lämnade CEDAW (FN:s kommitté för avskaffande av all diskriminering av kvinnor) sina kommentarer om Sveriges senaste två rapporter vad gäller diskriminering av kvinnor i vårt land. Till de positiva aspekter som tas upp är att Sverige antagit två nationella handlingsplaner, en för mänskliga rättigheter och en för att motverka mäns våld mot kvinnor. Kritik finns över den höga förekomsten av våld mot kvinnor och flickor och över den låga andelen åtal och fällande domar.

Det finns några så kallade nyckelområden som kommittén tar upp som de rekommenderar Sverige att åtgärda. Ett område är att vissa kommuner i Sverige inte kan erbjuda våldsutsatta kvinnor, inklusive kvinnor med funktionsnedsättning, skyddat boende. Kommittén menar att det är social-tjänstens skyldighet att tillräckligt många kvinnojourer finns, utrustade så att de kan ta emot kvinnor med funktionsnedsättning. Kvinnojourerna måste garanteras finansiella medel för ändamålet. Till sist uppmanar kommittén Sverige att intensifiera sitt arbete med att motverka våld mot kvinnor med funktionsnedsättning samt att erkänna dem som en grupp med särskilda behov.

BAKGRUND

Handikappombudsmannen genomförde 2003 en enkätundersökning för att kartlägga hur beredskapen vid brottsoffer- och kvinnojourerna såg ut för att kunna ta emot och stödja våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning. Resultatet var nedslående. Undersökningen visade bland annat att bara drygt en tredjedel tog emot kvinnor med psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning. Knappt en tredjedel av verksamheterna som erbjöd boende tog emot kvinnor med personlig assistans för övernattnig. Tre av fyra bostäder saknade toalett som kvinnor som är rullstolsburna kan använda, vilket innebär att de inte kan bo där.

Handikappombudsmannen konstaterade också att det är få kvinnor med funktionsnedsättning som vänder sig till brottsoffer- eller kvinnojouer för att få stöd och hjälp, och menar att det är viktigt att undersöka orsakerna till detta. Myndigheten betonar slutligen att det dock är kommunernas ansvar att förbättra beredskapen och tillgängligheten och till det krävs ökade resurser. Tyvärr har det hittills inte gjorts någon uppföljning av undersökningen.

År 1978 startades de första kvinnojourerna som en reaktion på samhällsproblemet - mäns våld mot kvinnor. Basen för kvinnojoursarbetet är ideellt arbetande kvinnor, men många jourer har även anställd personal. De flesta verksamheter har enbart kollektivt boende, men några har boende i enskild lägenhet. Kvinnojourernas policy är att varje stödsökande kvinna möts som våldsutsatt i första hand och de noterar därför inte uppgifter om eventuell funktionsnedsättning, vilket innebär att det inte finns statistik på hur många kvinnor med funktionsnedsättning som sökt skyddat boende.

MÅLGRUPP

Inventeringen har genomförts i 24 skyddade boenden, varav 23 är verksamma i Västra Götalands län. Utöver dessa har vi valt att ta med kvinnojouren i Kungsbacka, eftersom Kungsbacka tillhör Göteborgsregionens kommunalförbund och kvinnojouren ingår i Kvinnojouren i Väst.

DEFINITIONER OCH BEGREPP

Skyddat boende I texten nedan kommer vi genomgående att använda kvinnojour som begrepp, även de som är ett kommunalt kriscentrum eller andra verksamheter som personalkooperativ, stiftelser och behandlingshem.

Personal Vi kommer att använda begreppet personal om alla som aktivt arbetar på en kvinnojour, oavsett om de gör det ideellt eller som anställda.

Funktionsnedsättning Socialstyrelsens terminologiråd beslutade 2007 om en revidering av termerna funktionsnedsättning och handikapp. Funktionsnedsättning och funktionshinder är inte längre synonymer; funktionshinder blir en egen term och handikapp utgår.

I och med detta definieras begreppet funktionsnedsättning enligt följande: nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga.

Begreppet funktionshinder definieras: begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. För båda termerna avråds handikapp som synonym.

En viktig konsekvens är att funktionshinder inte är något som en person har. Istället är det miljön som är funktionshindrande.

Kvinnor med funktionsnedsättning

Kvinnor med funktionsnedsättning är ingen homogen grupp utan alla är enskilda individer med speciella behov och intressen.

Inventeringens grupper utgår från det sätt som »Riktlinjer för tillgänglighet på skyddade boenden för våldsutsatta kvinnor» definierar olika grupper, det vill säga att på ett mer funktionellt sätt beskriva de svårigheter kvinnor med olika funktionsnedsättningar kan ha och vilka behov det för med sig.

Följande övergripande grupper används:

- Kvinnor som har svårt att röra sig
- Kvinnor som har svårt att höra
- Kvinnor som har svårt att se
- Kvinnor som har svårt att bearbeta och tolka information
- Kvinnor som har svårt att tåla vissa ämnen

Tillgänglighet

Tillgänglighet är ett begrepp som används för att beskriva hur pass väl en verksamhet eller lokal fungerar för människor med funktionsnedsättning. Detta innefattar lokalers fysiska beskaffenhet, tillgången till information och ett bra bemötande.

I de riktlinjer som ligger till grund för inventeringen menas med tillgänglighet att kunna ta del av information om, kunna ta kontakt samt kunna besöka/bo i kvinnojouren.

SYFTE

Syftet med inventeringen är att ta reda på hur tillgängligheten för kvinnor med funktionsnedsättning ser ut på kvinnojourerna i Västra Götalands län. Vi ville också få en uppfattning om det finns behov av kunskap om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning.

Utöver syftet har vi en förhoppning om att våra besök har väckt intresse och engagemang för tillgänglighetsfrågor.

Metod och genomförande

Vi har använt oss av den inventeringsmall som utgår från de riktlinjer som tagits fram av Utvecklingscentrum Dubbelt Utsatt inom Bräcke Diakoni. Inventeringsmallen bygger på tanken att alla delar, från att söka information till att flytta in i ett skyddat boende, ska belysas och därmed ingå i tillgänglighetsinventeringen.

Under år 2008 bokade vi in och genomförde 24 inventeringsbesök under en tremånadersperiod våren 2008. Besöken började med en samtalsdel, då vi tog del av kvinnojourens erfarenhet av våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning, behov av utbildning och dessutom fick vi en allmän information om verksamheten. Därefter genomfördes den fysiska inventeringen enligt inventeringsmall.

Inventeringsprotokollet har sen bearbetats och analyserats. Varje kvinnojour har fått tillbaka sitt protokoll med förslag och rekommendationer om hur de kan göra sin verksamhet tillgänglig för alla kvinnor.

RESULTAT

Nedan redovisas ett övergripande resultat genom att lyfta de delar som ingår i inventeringsmallen, det vill säga information, kommunikation och boende.

Information

Grunden för att information ska vara tillgänglig är att språket är tydligt och klart, och att layouten utformas så att den underlättar för alla läsare. När informationen finns i olika former, så kallade alternativa format, når den alla som kan vara intresserade.

Hur ser kvinnojourernas information ut?

Vid inventeringen framkom att 13 kvinnojourer har en webbplats, varav 12 var enkla och lättnavigerade och fungerade bra med talsyntes. Fyra kvinnojourer håller på att bygga upp en egen webbplats.

Alla verksamheter har informationsbroschyrer, varav merparten av dem är lättlästa, men en del innehåller för mycket text och har en layout som inte underlättar läsningen och förståelsen av texten.

Hälften av informationsmaterialet går att få elektroniskt i Word eller tillgänglig PDF. Flera kvinnojourer har behov av och är på gång att producera nytt informationsmaterial.

Kommunikation

Grunden för tillgänglig kommunikation är att den finns i olika former.

Hur fungerar det att få kontakt med kvinnojourerna?

Alla kvinnojourer går naturligtvis att nå via fast telefon och brevlades. 21 av 24 jourer går att nå via e-post, 13 jourer via sms och 14 har fax.

Idag är det alltför många kvinnor som söker information via internet, varför vi rekommenderar alla verksamheter att ha en egen, lättnavigerad webbplats där alla kontaktvägar anges. Det är också viktigt att alla kontaktuppgifter såsom adress, telefonnummer, sms, faxnummer och e-postadress, finns med på allt informationsmaterial.

Bo i skyddat boende

Grunden för att ett skyddat boende ska vara tillgängligt är att det ska vara möjligt att ta sig till och in i byggnaden samt att dess interiör inte utgör hinder.

Hur fungerar det skyddade boendet för kvinnor som har svårt att röra sig?

Kvinnor med rörelsenedsättning: rollator 11 av 24 kvinnojourer har haft kvinnor med rollator i det skyddade boendet. Ytterligare fyra verksamheter anser sig kunna ta emot kvinnor med rollator.

Kvinnor med rörelsenedsättning: rullstol Endast en kvinnojour har tagit emot en kvinna som var rullstolsburen. Ingen av de övriga kvinnojourerna säger sig ha fått förfrågan om boende från/för kvinna som är rullstolsburen.

Hur fungerar det skyddade boendet för kvinnor som har svårt att se?

Fem kvinnojourer har erfarenhet av kvinnor med synnedsättning och ytterligare 17 verksamheter säger sig kunna ta emot. Några verksamheter uppger att kvinnor vid behov kan ta med sig ledarhund.

Hur fungerar det skyddade boendet för kvinnor som har svårt att höra?

Sex kvinnojourer uppger att de har haft kvinnor med hörselnedsättning boende hos sig. Endast en av kvinnorna var döv och då skedde kommunikationen skriftligt och via kontaktperson. De flesta kvinnojourer anser sig kunna ta emot kvinnor med hörselnedsättning.

Hur fungerar det skyddade boendet för kvinnor som har svårt att tolka och bearbeta information?

Kvinnor med intellektuell funktionsnedsättning: 20 kvinnojourer har haft kvinnor med intellektuell funktionsnedsättning boende hos sig. Även de övriga jourerna anser sig kunna ta emot kvinnor med intellektuell funktionsnedsättning. För kvinnor som har haft bra stöd från samhället, har boendet fungerat bra

Kvinnor med kognitiv funktionsnedsättning: 16 kvinnojourer har tagit emot kvinnor med kognitiv funktionsnedsättning, framförallt kvinnor med ADHD och Aspergers syndrom. Ytterligare fem jourer anser sig kunna ta emot, medan tre jourer är tveksamma till att det skulle fungera i boendet.

Kvinnor med psykisk funktionsnedsättning: 23 kvinnojourer uppger att man tagit emot kvinnor med psykisk funktionsnedsättning, framförallt kvinnor med depressioner.

Sex kvinnojourer säger nej till att ta emot kvinnor med omfattande psykisk funktionsnedsättning. Finns enskild lägenhet anses möjligheten att erbjuda boende större.

Hur fungerar boendet för kvinnor som har svårt att tåla vissa ämnen?

Nio kvinnojourer har tagit emot kvinnor med astma/allergi-problem. Fyra jourer tillåter djur i boendet men 18 har djurförbud.

Måste man kunna klara sig själv?

Policy på de flesta kvinnojourer är att alla kvinnor måste kunna klara sig själva, eftersom de inte har personal dygnet runt.

På flertalet verksamheter kan man ha med sig personlig assistans; elva tillåter manlig personal och 20 kvinnojourer är positiva till hemtjänstlag i boendet, men kan också se problem med att många olika personer rör sig i lokalerna.

Sammanfattande kommentarer

Inventeringsresultatet är tänkt att kunna utgöra ett stöd i kvinnojourernas strävan att utveckla tillgängligheten för att kunna bli en resurs även för kvinnor med funktionsnedsättning. Resultatet

- kan användas som ett underlag i samarbete med fastighetsägare och ansvariga inom kommunen för att hitta praktiska och ekonomiska lösningar på tillgänglighetsfrågan
- utgör också ett underlag för information till stödsökande kvinnor

Personalen är medveten om att man i alltför liten utsträckning når ut till kvinnor med funktionsnedsättning, trots att de i lika hög grad som andra kvinnor är utsatta för våld.

Kvinnojourerna uppger att de sällan får förfrågningar, varken direkt från stödsökande kvinnor eller från socialtjänst eller vuxenpsykiatri, om behov av skyddsboende.

Hur ser kvinnojourernas beredskap ut för att ta emot kvinnor med funktionsnedsättning? Om vi börjar med beredskapen att ta emot kvinnor som har svårt att röra sig så sätter naturligtvis lokalernas utformning sina begränsningar. Framförallt gäller det kvinnor som är rullstolsburna. Däremot kan nästan hälften av verksamheterna ta emot kvinnor med rollator, vilket inte kräver lika hög fysisk tillgänglighet.

Vad gäller kvinnor som har svårt att höra är erfarenheten på kvinnojourerna inte särskilt stor, däremot anser nästan alla att de skulle kunna ta emot.

Vad gäller kvinnor som har svårt att bearbeta och tolka information varierar beredskapen mellan kvinnojourerna. De kvinnojourer som har enskilda lägenheter anser att de har goda möjligheter att ta emot kvinnor med psykisk, intellektuell eller kognitiv funktionsnedsättning.

Tre verksamheter uppger att de alltid tar emot stödsökande kvinnor för ett första samtal, vilket är positivt utifrån att det personliga mötet ökar möjligheterna för bägge parter att bedöma om ett boende på kvinnojouren är det som är den bästa lösningen just då.

Vi anser att det generellt sett finns ett stort behov av kunskap om kvinnor med psykisk funktionsnedsättning för att öka tillgängligheten.

Rekommendationer till jourerna

Vi rekommenderar alla kvinnojourer att ha en egen webbplats för att fler kvinnor ska få information om verksamheten. En annan rekommendation är att ha så många kontaktvägar som möjligt.

Inventeringsprotokollet och förslag på enkelt avhjälpna hinder, kan användas som underlag vid diskussioner med fastighetsägaren eller kommunen, när lokalen skall göras tillgänglig för alla kvinnor.

Rekommendationer till kommunerna

Med tanke på SoL 5 kap 11§ har kommunerna ett utökat ansvar, att kunna ge alla kvinnor som är utsatta för våld det stöd och skydd de är i behov av och har rätt till. Detta gäller naturligtvis även kvinnor med funktionsnedsättning.

Vi rekommenderar respektive kommun att aktivt bjuda in kvinnojouren till en diskussion om hur behoven ser ut, och vad som behöver åtgärdas för att verksamheten ska bli tillgänglig för alla kvinnor.

Samverkan mellan berörda myndigheter och kvinnojouren måste fungera för att en våldsutsatt kvinna ska ha en möjlighet att förändra sin livssituation.

Slutord

Kvinnor med funktionsnedsättning är inte homogen grupp med samma behov av tillgänglighet och frågan »Otillgängliga kvinnojourer – sant eller falskt?» kan inte besvaras entydigt.

Frågan är onyanserad och borde vara »Otillgänglig för vem?» Resultatet visar tydligt att kvinnojourer tar emot våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning, däremot är inte alla tillgängliga för alla kvinnor med funktionsnedsättning.

Socialtjänstlagen skärptes år 2007, vilket innebär att kommunen skall ge våldsutsatta kvinnor och barn det stöd och skydd de behöver. För att detta stöd även ska omfatta kvinnor med funktionsnedsättning måste kommunerna ta ett större ansvar och bistå med resurser för att kvinnojourerna ska bli tillgängliga.

Inventeringens slutresultat kommer att ge information om var i Västra Götaland det finns tillgängliga kvinnojourer.

Vi kan dock konstatera att det finns en kvinnojour inom varje kommunförbund som med få åtgärder är tillgänglig för alla kvinnor med funktionsnedsättning.

Informationen finns på: www.dubbeltutsatt.se

.

RIKTLINJER FÖR TILLGÄNGLIGHET PÅ SKYDDADE BOENDEN FÖR VÅLDSUTSATT KVINNOR

Inventeringsmallen och riktlinjer för tillgänglighet på skyddade boenden för våldsutsatta kvinnor är framtagna utifrån standard som Handisam och Västra Götalandsregionen utarbetat.

Vi vill att riktlinjerna ska vara en ögonöppnare så att tillgängligheten ses över, för att alla kvinnor kan få tillgång till alla olika delar av kvinnojourens stöd.

Riktlinjerna visar hur vissa hinder kan avhjälpas och förhoppningsvis även ge inspiration till att öka tillgängligheten i verksamheten.

Riktlinjen och inventeringsmallen följer en röd tråd: att en våldsutsatt kvinna ska kunna söka information om kvinnojouren, för att vid behov kunna ta kontakt med och/eller besöka kvinnojouren och därefter kunna bo på kvinnojouren.

Del 1. Riktlinjer för att göra informationen tillgänglig

Kvinnor med funktionsnedsättning ska kunna ta del av kvinnojourens information. I avsnittet beskrivs vilka riktlinjer som ställs på skriftlig information och webbplats.

Information på olika sätt

Grunden för att information är tillgänglig är att den är begriplig. Med detta menas att ett klart och enkelt språk används och att layouten utformas så att den underlättar för alla läsare.

När informationen finns i olika former, så kallade alternativa format, når den alla som kan vara intresserade. Det kan till exempel vara stor teckenstorlek, eller att texten är inläst på kassett/CD. Finns texten översatt till lättläst svenska kan en kvinna med intellektuell funktionsnedsättning ta den till sig.

Skriftlig information

Informationsmaterial ska gå att få i alternativa format, med ett tydligt språk och en översiktlig layout som underlättar för alla läsare. Det är också viktigt att texten är logiskt uppbyggd med sammanfattningar och ordförklaringar.

Webbplats

Webbplatsen (hemsidan) ska tekniskt vara rätt uppbyggd, strukturen tydlig och överskådlig samt språket begripligt och klart. Varje avsnitt på webbplatsen bör inledas med en kort sammanfattning på ett enkelt språk. Grundläggande information om kvinnojouren ska även finnas i alternativa format.

Del 2. Riktlinjer för tillgänglig kommunikation

Kvinnor med funktionsnedsättning ska kunna kommunicera med kvinnojouren. I detta avsnitt beskrivs vilka riktlinjer som ställs när det gäller telefonsamtal, korrespondens och meddelanden.

Kommunikation på olika sätt

Grunden för tillgänglig kommunikation är att den finns i olika former, så kallade alternativa format.

Telefonsamtal

Kvinnornas kontakt med verksamheten sker ofta via telefon. Det är inget krav att verksamheten ska ha en egen texttelefon eller bildtelefon. Då det finns förmedlingstjänster, som möjliggör samtal mellan kvinnor som använder texttelefon eller bildtelefon.

För att så många kvinnor som möjligt ska kunna kommunicera med kvinnojouren är det viktigt att gå igenom rutiner och även att öka medarbetarnas kunskap om olika kvinnors behov.

Korrespondens och meddelanden

Skriftlig korrespondens kommunicera på flera olika sätt. Kvinnor med funktionsnedsättning ska kunna kommunicera med kvinnojouren via brev, sms, fax och e-post.

Del 3. Riktlinjer för att besöka samt för att bo på kvinnojouren

Kvinnor med funktionsnedsättning ska kunna besöka och kunna bo på kvinnojouren. Det måste vara möjligt att ta sig till och att ta sig in i byggnaden. Rummen, inredningen och utrustningen måste vara tillgängliga och användbara. I detta avsnitt beskrivs riktlinjer för detta.

Riktlinjerna gäller i första hand de lokaler som används i kvinnojourens egen verksamhet, men bör även tillämpas i de byggnader och utrymmen som personal och boende förfogar över.

Skyddat boende anses vara av övergångskaraktär, vilket innebär att vi inte ställer lika höga krav som på ett permanent boende.

Besöka kvinnojouren

Det ska vara möjligt för kvinnor med funktionsnedsättning att förflytta sig till, in i och inne i byggnaden samt att använda olika utrymmen som finns i kvinnojouren.

Att tänka på:

- Skyltinformation: utformning och placering
- Angörings- och parkeringsplats
- Gångväg mellan parkering/hållplats och entré
- Entré till byggnad, (ramp och automatisk dörröppnare)
- Entré
- Kapprum
- Toaletter
- Belysning och Ljud
- Allergi

Bo på kvinnojour

Kvinnor med olika funktionsnedsättning skall självständigt och/eller med personlig assistans kunna bo på kvinnojour och vara delaktiga i all verksamhet som bedrivs, på samma villkor som övriga kvinnor.

Att tänka på:

- Telefon
- Korridorer/Förflyttningssträckor
- Kök/tvättstuga
- Sittplats, bord
- Bad/dusch
- Sovrum
- Allrum
- Balkong/altan/uteplats
- Säkerhet

Del 4. Riktlinjer för bemötande/erfarenheter/kunskap

Personalens bemötande bygger på kunskap och erfarenhet hos varje individ och på den samlade kompetens verksamheten skaffat sig.

Generellt kännetecknas ett kompetent bemötande av förmågan att visa respekt, lyhördhet och empati. Det ingår även förmåga att vara tydlig, saklig och strukturerad. Hit räknas också förmåga att reflektera samt att kunna bemöta människor i kris.

När det gäller att möta en våldsutsatt kvinna med funktionsnedsättning bör det finnas en grundläggande kunskap om funktionsnedsättningar, dess konsekvenser och kännedom om kvinnans levnadsvillkor.

Personalen behöver ha förståelse för det utanförskap, den utsatthet och diskriminering, som kvinnor med funktionsnedsättning kan ha erfarenhet av.

GENOMFÖRANDE AV EN TILLGÄNGLIGHET-SINVENTERING

Riktlinjerna kompletteras av en inventeringsmall i Excel (Microsoft Office Excel 97-2003 kalkylblad). Den finns inte med i detta dokument eftersom mallen ständigt är under förändring. En aktuell version kan laddas ner från: www.dubbelutsatt.se.

Inventeringsmallen är uppbyggd med flikar för varje delområde, 1–3, varav del 3, som handlar om den fysiska tillgängligheten, har delats upp i ytterligare några flikar för att det ska vara lättöverskådligt.

När en inventering genomförs kan det vara bra att ha en liten »verktygslåda», då det ibland är svårt att visuellt avgöra om till exempel kontrasten är tillräcklig eller om det lutar för mycket. Nedan finns ett förslag på en »verktygslåda»:

- Tumstock 2 m /måttband 3 m, ca 60 kr
- Digitalt precisionsvattenpass, ex. Bosch DM 60, ca 1300 kr
- NCS Lightnessmätare, www.byggbokhandeln.com, ca 375 kr
- Chemo nickeltest, Apoteket, ca 275 kr
- Anteckningsbräda, ca 75 kr
- Pennor
- Eventuellt 30 m måttband och digitalkamera.

En del av ovanstående verktyg lånas ut av vissa kommuner.

ENKELT AVHJÄLPSTA HINDER

Med enkelt avhjälpsta hinder menas sådana hinder som med hänsyn till nyttan av åtgärden och förutsättningarna på platsen kan anses rimliga att avhjälpsta. De ekonomiska konsekvenserna får inte bli orimligt betungande för kvinnojouren.

Generellt kan man säga att det naturligtvis är mest kostnads-effektivt om kvinnojouren kan utföra tillgänglighetsåtgärderna i samband med annat arbete, en slags »passa-på-princip».

Trösklar

Trösklar bör tas bort om det är tekniskt möjligt, eller åtgärdas på annat sätt, så att nivåskillnader utjämnas. Det bästa är att byta till en luftfylld/ låg rundad gummitröskel eller släptröskel, till exempel på toalett. I andra hand byte till en avfasad tröskel som är högst 25 mm hög.

Ramper

Mindre nivåskillnader bör överbryggas med ramper. Rampen bör vara minst 1,3 m bred och ha avåkningskydd på båda sidor. Ledstänger bör finnas på båda sidor om rampen.

Entré till byggnad och hiss

Dörrar med dörrstängare bör förses med automatisk dörröppnare. Även andra dörrar kan ibland vara tunga att öppna och bör därför förses med automatisk dörröppnare. Viktigt är att manöverdon, både i höjd- och sidled, placeras på höjd så att de lätt kan nås från rullstol.

Likaså bör olämpligt placerade manöverpaneler i och utanför hiss flyttas. Utformningen är viktig för kvinnor med nedsatt syn och för kvinnor med intellektuell funktionsnedsättning.

Strategiska punkter - kontrastmarkeras

Ytterdörrar, hissdörrar, manöverdon till automatiska dörröppnare, toalettdörrar, nödutgångar och trapphus är punkter som bör kontrastmarkeras så att kvinnor med nedsatt syn och kvinnor med intellektuell funktionsnedsättning lättare kan orientera sig. Kontrastmarkeringar kan exempelvis uppnås med avvikande material och ljushetskontrast.

Trappor bör kontrastmarkeras så att kvinnor med synnedsättning kan uppfatta nivåskillnader genom kontraster på framkanten på nedersta och översta trappsteget. Finns det ledstänger bör de justeras så att de passerar översta och nedersta steget.

Oskyddade glasytor bör varningsmarkeras, till exempel genom avvikande ljushet mot bakgrunden, där markeringarna bör placeras i ögonhöjd.

Färgsättning

För att underlätta orientering bör en tydlig kontrastrik färgsättning av golv, väggar, dörrar, handtag med mera eftersträvas (att tänka på vid ommålning/renovering).

Dörrblad eller karm bör kontrastera mot dörr och vägg, och rumsbilden förtydligas genom att golv får en mörkare färg än väggarna. Gränsen mellan golv och vägg framhävs då sockeln ges en mot väggen kontrasterande färg.

Kapprum

Kapphylla som skjuter ut byggs in med skyddande gavlar ner till golv och förses med kontrastmarkerade kanter.

Kök (och tvätt)

För att en rullstolsburen kvinna ska kunna utföra hushållsarbete och laga mat underlättar det om köksbordet är tillräckligt högt för att kunna användas som arbetsbord, eller att det finns ett löst arbetsbord eller utdragsskiva att arbeta vid. Engreppsblandare, som är lätt att nå, förses gärna med förlängd spak. Vid renovering av kök är det en fördel om man sätter in utdragbara backar/skåp som är lättåtkomliga från rullstol.

Toalett

Vid behov av breddning av toalettdörr är det en fördel att sätta in skjuddörr för att spara utrymme. Engreppsblandare med förlängningsspak. Spegel placeras ner till tvättställ för både sittande och stående. Draghandtag på dörr, om ej skjuddörr. Två uppfällbara armstöd vid toalettstol. Toalettpappershållare monteras på armstöden.

Boenderum

Garderober bör ha flyttbara klädstänger och utdragbara backar.

Balkong/altan/uteplats

Nivåskillnad mellan rum och balkong/uteplats inklusive avfasad tröskel bör vara max 30 mm och tröskel vid balkong högst 25 mm hög. Om tröskeln är högre kan den kompletteras med rampkil (lutning högst 1:12). För att kompensera nivåskillnaden mellan tröskel och balkong kan en trätrall användas.

Växter

När det gäller val av växter utomhus se »Bygg Ikapp Handikapp», och för växter inomhus se »Sortimenttips för allergisänerade växtmiljöer».

Säkerhet

Det är viktigt att informera om hur larm fungerar, var utrymningsvägarna finns samt återsamlingsplats. Larm bör vara både akustiska och visuella och finnas i alla boenderum samt toalett/dusch.

PRAKTISKA TIPS

Här nedan finns några enkla praktiska vardagstips om hur man kan förbättra tillgängligheten.

Kunskap

Många intresseorganisationer arbetar med att lyfta medlemmarnas livsvillkor, där det övergripande målet är ett samhälle öppet för alla och där alla har lika möjlighet att vara delaktiga. De flesta av dessa är organiserade under en paraplyorganisation: HSO, Handikappförbundens samarbetsorgan. På www.hso.se finns länkar till alla medlemsorganisationers webbplatser. Där finns bland annat delar av deras informationsmaterial och tips kring just den funktionsnedsättning organisationen har i fokus.

Kommunens resurser – en extra resurs

Självklart finns i kommunen/kommunerna en mängd resurser som kvinnojouren kan ta del av, till exempel råd och information om tillgänglighet. Det är dessutom i de flesta fall helt kostnadsfritt.

Ett exempel kan vara att ta kontakt med kommunens webbansvarige för att få stöd i att ta fram en tillgänglig webbplats. Ett annat exempel kan vara att kommunen bistår med att få kvinnojurens informationsmaterial inläst.

I flertalet kommuner finns bostadsanpassare (utredare av ansökningar om bostadsanpassning för privatpersoner), som kanske kan bistå vid inventeringen av kvinnojourens skyddade boende.

Tolkverksamhet för barndomsdöva, vuxendöva, dövblinda, hörselskadade, röst-, tal- eller språkskadade kan användas av kvinnojouren. Tolkarna är avgiftsfria att anlita i vardagliga situationer. Telia Texttelefonförmedling kan användas även när kvinnojouren har en vanlig taltelefon.

Vardagstips för tillgänglighet

Handlingsplanen för tillgänglighet bör vara ett levande dokument och behöver uppdateras kontinuerligt. Nedan finns i punktform några enkla vardagstips:

- Ta bort en bit av en sida av köksbordets sarg. Då kan även en kvinna som är rullstolsburen komma under bordskivan med sina ben.
- En utdragbar bordsskiva, eller en klaff att fälla upp, gör att en kvinna som är rullstolsburen kan få en arbetsyta.
- Kontrast kan skapas genom att tejpa dörrposter i en avvikande färg.
- För att märka exempelvis av- och på knapp på spis, tvättmaskin med mera finns små plastpunkter att köpa på SRF, Synskadades Riksförbund: www.srfriks.org.se
- Dubbla duschstänger i olika höjd ger många möjligheten att känna trygghet då man duschar.
- Krokar och hängare i olika höjd gör att man kan nå sina kläder.

- Portabla liftar och/eller sänghöjare finns att hyra eller eventuellt låna. Ta kontakt med närmsta hjälpmedelscentral.
- Portabelt larm finns för visuell respektive akustisk larmning.
- När det gäller dörrar finns specialgångjärn för att öka smala passagemått.
- Tänk på att en ramp kan bli mycket lång, cirka sex meter, om man skall kompensera tre trappsteg (3 x 17 cm).

REFERENSLISTA

- ALM 1. Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader.
- BBR, Boverkets byggregler, Boverkets författningssamling 1998:38, Boverket, 1998.
- BIH, Bygg Ikapp Handikapp, AB Svensk Byggtjänst och Handikappinstitutet, 2001.
- BIH, Bygg Ikapp Handikapp, Kommentarer till Boverkets byggregler, BBR 1995. Andra utgåvan. AB Svensk Byggtjänst och Handikappinstitutet, 2001.
- Enklare utan hinder, Boverket, 2005.
- HIN, Enkelt avhjälpna hinder, Boverkets föreskrifter och allmänna råd av enkelt avhjälpna hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser, BFS 2003:19, HIN 1.
- Människor med funktionshinder i Västra Götaland, Västra Götalandsregionen, Avdelningen funktionshinder och delaktighet, 2006.

Rapport om tillgänglighet på kvinno- och brottsofferjourer, Handikappombudsmannen, 2003.

Regeringens skrivelse 2007/08:39, Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

Riktlinjer och standard för fysisk tillgänglighet för personer med olika funktionshinder, Västra Götalandsregionen, Avdelningen funktionshinder och delaktighet, 2004.

Riktlinjer och standard för fysisk tillgänglighet för personer med olika funktionsnedsättning till Boendeanläggning, Västra Götalandsregionen, Avdelningen funktionshinder och delaktighet, 2008.

Riv hindren – Riktlinjer för tillgänglighet, Handisam, 2007

Statistiska Centralbyrån (2009) Funktionsnedsattas situation på arbetsmarknaden – 4:e kvartalet 2008. Stockholm:

Strandhede S-O, Sortimenttips för allergisanerade växtmiljöer, Brevskolan, 1996.

Uppföljning av Boverkets föreskrifter om enkelt avhjälpna hinder, BFS 2003:19

Rapporten och checklistan kan laddas ned från www.dubbeltutsatt.se

Utvecklingscentrum Dubbelt Utsatt har funnits som en aktör inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer sedan 2007.

Utvecklingscentrum Dubbelt Utsatts mål är att kvinnor med funktionsnedsättning som är utsatta för våld ska få det stöd som de har rätt till.

www.dubbeltutsatt.se
www.brackediakoni.se